

► **Dela neemt het roer over van de augustijnen**

Het verhaal van de paters gaat door in Mariënhage

Nu is klooster Mariënhage nog **een oase van rust**. Maar de paters augustijnen gaan verhuizen, en het klooster plus omgeving worden het **domein van Eindhovenaren en hotelgasten**.

Vanda van der Kooi
v.vdkooi@ed.nl
Eindhoven

De statige kantoorkamer van Louis Mulder bevindt zich in de deels nog middeleeuwse kloostervleugel van Mariënhage. De gang ernaartoe, door het woongedeelte van de paters, heeft een passende klassieke uitstraling met religieuze afbeeldingen in glas in lood. Maar de gangdeuren zwaaien wel automatisch open. „Heel handig, als je een rolator hebt.”

In de besloten kloostertuin scharrelt een merel onder de kersenboom. Straks wordt de rust wellicht verstoord door Eindhovenaren die er gaan lunchwandelen of picknicken. De gemeenteraad gaat, in navolging van de provincie, deze maand akkoord met financiële steun aan het plan van uitvaartcoöperatie Dela. Alle politieke partijen zijn enthousiast over het plan van Dela om het enorme, monumentale kloostercomplex in het centrum van Eindhoven te herontwikkelen. De tuin

wordt openbaar terrein, de oude school wordt hotel en congresruimte en de Paterskerk wordt verbouwd tot 'ceremonieruimte' voor Dela. Altaar en sacristie krijgen elders op het complex een plekje en waar nu biechtstoelen staan stroomt straks zonlicht naar binnen.

De 79-jarige Mulder, nu vicaris-provinciaal van de augustijnen – „wat een mond vol hè” – werd vijftien jaar geleden overgeplaatst naar Eindhoven. Ongewild, maar niet onverwacht wordt hij straks de pater die het licht uitdoet: 28 augustus is de laatste viering in de Paterskerk, en begin 2017 verhuizen de laatste paters naar elders. „Maar het verhaal gaat door, ook zonder ons.”

Hoe anders was alles in 1957, toen de geboren Amsterdammer zijn intrede

deed in de orde van augustijnen. „Die is op zich nooit heel groot geweest, op zijn hoogtepunt zat de orde nog onder de vierhonderd leden. Maar ik heb toen wel nog de laatste jaren van het 'Rijke Roomsche Leven' meegeemaakt. Voor de priesteropleiding moesten we twee jaar filosofie studeren, in Mariënhage. Van 1958 tot 1960 heb ik hier dus ook al gewoond, toen was dit een opleidingshuis vol jonge mensen.”

Mariënhage is nooit een naar binnen gekeerd klooster geweest, tekent Mulder aan. Toen de paters zich in 1890 vestigden aan de Augustijnendreef en het in verval geraakte klooster herbouwden, lieten ze binnen tien jaar de Paterskerk bouwen en het Gymnasium Augustinianum. Die trok leerlingen uit de verre omtrek, onder wie de latere premier Dries van Agt. De school bestaat nog steeds, sinds 1959 zit hij aan de Geldropseweg.

Anoniem biechten

De Paterskerk vormde, anders dan de meeste kerken in de stad, geen parochie. Mensen van buiten zijn wel altijd welkom geweest. De maar liefst acht biechtstoelen in de kerk werden ooit drukbezocht. Mulder glimlacht. „Mensen gingen liever hier 'anoniem' biechten dan bij hun eigen pastoor.” De Paterskerk is nog steeds relatief populair. „We plaatsen ons als paters

niet boven de mensen. Wij zijn samen op zoek: waar leven we voor?”

Het is een rooms-katholieke kerk zonder scherp-slijperij, waar ook ruimte is voor een carnavalsmis en een Roze Zaterdagdienst, en waar de liederen van Huub Oosterhuis gewoon gezongen mogen worden. De vaste bezoekers hopen straks verder te gaan op een andere plek. In een hoekje van de kerk getuigt een vitrinekastje van het aanstaande vertrek; spulletjes die over zijn – zoals een kaarsenhouder in de vorm Jezus aan het kruis – worden geveld.

Naast onderwijs richtten de paters zich van oudsher op hulp aan de armen. Het Labrehuis, het Labrebedrijf en het Ritahuis in Eindhoven werden kort na de oorlog opgericht door een van de bekendste augustijnse paters, Goof Mijnsbergen. Anno 2016 worden hier nog steeds daklozen en vrouwen die slachtoffer zijn van huiselijk geweld opgevangen. „Nu wordt die hulp geregeld en betaald door de overheid, in die beginjaren was dat niet zo.” Pater Mijnsbergen doorkruiste in habijt, op de fiets – later op de motor – de stad om overal geld en spullen bij elkaar te ritselen. „Ze noemden hem ook wel 'bedelpater'.” Hij was ook mede-initiatiefnemer van de bouw van bejaardencentrum Gagelbosch. De ironie wil dat dit begin volgend jaar ook de eindbestemming wordt van de paters zelf. Ze verhuizen naar een woontoren die

We plaatsten ons als paters niet boven de mensen

—Louis Mulder

De paters augustijnen in de begintijd aan de Kanaalstraat. FOTOPERS-BUREAU HET ZUIDEN | BEELDCOLLECTIE REGIONAAL HISTORISCH CENTRUM

zorginstelling de Archipel hier bouwt. De paters gaan er appartementen huren, met een gemeenschappelijke huiskamer en kapel. „Het Archipel personeel dat nu al voor ons zorgt, gaat mee.”

Dat Mariënhage een nieuwe invulling zou krijgen zagen Mulder en zijn paters jaren terug al aankomen. Het einde van hun orde begon eigenlijk al in de roerige jaren zestig. Met het Tweede Vaticaans Concilie gooide de paus de deuren van de kerk open. Maar de veranderingen in de maatschappij waren nog veel groter: veel medebroeders van Mulder besloten die deuren definitief uit te lopen.

Al in 2008 schreven de paters een brief aan de gemeente Eindhoven met het verzoek hun deel van het kloostercomplex over te nemen: de kosten van het onderhoud werden te hoog, de groep paters steeds kleiner. „De gemeente had ook geen geld, dus dat feest ging niet door”, vertelt Mulder. „Maar het is wel het begin geweest van goed overleg, onder meer met planologe Sandra Janssen van de gemeente. De gemeente was zelf ook eigenaar van een deel van het complex. Hoe kan je daar een nieuwe invulling aangeven?”

Louis Mulder is positief over het plan van Dela. „Ons verhaal gaat door. Mariënhage blijft een plek van ontmoeting, viering en herdenking, voor alle Eindhovenaren.”

Hij is ook blij dat er – na eerder uitstel – vaart in komt. „Nu kunnen we de overdracht nog goed regelen.” De orde is geslonken tot 34 leden. De zeventien paters die in Mariënhage wonen variëren in leeftijd van 71 tot 92, en er wonen nog twee augustinessen van 90 en 103 jaar. „Het is een huis voor ouderen geworden. Sinds ik hier ben komen wonen hebben we 29 medebroeders begraaf op de binnenplaats.”

Of hij daar wel eens treurig van wordt? „Voor velen is dit de laatste woning. Dus het moet ook wel, dat ze hier overlijden.” Een begrafenisdienst kan daarbij ook iets positiefs zijn, vindt Mulder. „Als iemand doodgaat, tref je bij de afscheidsdienst een heleboel mensen die alleen die ene dag naar de kerk komen. We krijgen de kans om van zo'n gebeurtenis iets bijzonders te maken. Dan is het wel belangrijk om de juiste toon te treffen. Dus niet: 'dat mag niet', of 'dat is niet geoorloofd'. Het gaat er om mensen aan te spreken.”

▲ Louis Mulder, vicaris-provinciaal van de augustijnen (midden, in de gele stoel), in de refter van Mariënhage. FOTO KEES MARTENS/FOTOMEULENHOF

Een impressie van de vernieuwde Paterskerk, volgens een voorlopig ontwerp van de Eindhovense architecten Bert Dirrix en Arie van Rangelrooy.

‘Fantastisch dat dit behouden blijft; hier begint de historie van de stad’

„De geschiedenis van Mariënhage gaat minstens negen eeuwen terug. Het is fantastisch dat dit hele complex een nieuwe functie krijgt en zo behouden blijft. Hier begint de geschiedenis van de stad Eindhoven”, zegt stadsarcheoloog Nico Arts. Hij leidde in 1995 en 2007 opgravingen op het binnenterrein. „We denken dat er een heel oude, belangrijke route liep en dat er daarom een toren is gebouwd.” Het eilandje in het dal van de Dommel wordt met zand opge-

hoogd, er bovenop komt een houten toren. „Een motteheuvel met een donjon.” Later brandt de toren weer af. Onder de aslaag vinden archeologen scherven van aardewerk van omstreeks 1100. „De toren moet kort na 1200 opnieuw zijn opgetrokken, maar dan met bakstenen. In 1420 legt de Heer van Eindhoven in een oorkonde vast dat hij in zijn oude kasteel een klooster sticht. De kloosterlingen breken de toren af en bouwen, deels met oude stenen, een carrévormig klooster.” Eind zestiende eeuw valt dit ten prooi aan

het strijdgewoel van de Tachtigjarige Oorlog. De priesters zijn dan al naar Den Bosch gevlucht. In 1628 – zoals de muurankers nu nog aangeven – keren ze terug en herstellen ze hun gebouw.

Eind goed, al goed? Nee, als in 1648 de Tachtigjarige Oorlog eindelijk wordt bepaald dat alle geestelijken in de Meierij van Den Bosch geen nieuwe mensen meer mogen aannemen. De augustijnen wijken daarom uit naar Weert. Pas in 1891 komen ze terug om in Mariënhage opnieuw een klooster op te bouwen.